

● 18-06-2007

Theorie: 'Mona Lisa' is geen portret

Rotterdam, 18 juni. De Mona Lisa is geen portret. Leonardo da Vinci schilderde de 'Madonna van de Elementen', een religieuze voorstelling in een wereldse vermomming.

Door Bram de Klerck

Dat concludeert de Italiaanse kunsthistoricus Franco Paliaga in zijn vorige week verschenen boek *L'equivoco della Gioconda* ('Het misverstand van de Gioconda').

Regelmatig duiken nieuwe interpretaties op van de Mona Lisa. Vaak richten die zich op de identiteit van de glimlachende vrouw. Da Vinci (1452-1519) begon in 1503 aan het schilderij dat zich sinds 1516 in Frankrijk bevindt en nu in het Louvre hangt.

De naam 'Vrouwe Lisa' ontleent het schilderij aan de beschrijving die biograaf Giorgio Vasari in 1550 gaf. Hij meldt dat Leonardo een portret maakte van de vrouw van ene Francesco del Giocondo van wie bekend is dat ze Lisa Gherardini heette. In Frankrijk wordt het werk daarom ook *La Joconde* genoemd. In zijn boek zet Paliaga niet alleen vraagtekens bij deze identificatie, maar komt hij ook tot verrassende gedachten over hoe het werk moet worden begrepen.

Vasari roemt de natuurlijkheid van de kleuren en de details van het gezicht. Maar ook zegt hij dat de wimpers zeer natuurlijk zijn, terwijl er – zoals in veel renaissanceportretten - geen wimper of wenkbrauw te zien is. Hij noemt het keurig afgewerkte schilderij 'onvoltooid'. Waarschijnlijk heeft de biograaf het doek dus nooit met eigen ogen aanschouwd.

Paliaga wijst er op dat Vasari's beschrijving van de poseersessies, met muzikanten, zangers en potsenmakers om Lisa 'opgewekt te houden', eerder dan bij de schilderspraktijk, fantasievol aansluit bij een literaire topos: het destijds beroemde middeleeuwse verhaal van de pogingen een 'trieste prinses' aan het lachen te krijgen. De benaming 'gioconda' (Italiaans voor 'opgewekt') zou niet slaan op de achternaam van de echtgenoot, maar op de gemoedstoestand van de geschilderde vrouw.

De dame is bovendien gesluierd en te sober gekleed voor een portret van de vrouw van de rijke Florentijnse koopman die Francesco del Giocondo was. In vergelijkbare portretten dragen vrouwen kostbare jurken en sieraden.

In het ongewone landschap op de achtergrond wil Paliaga verwijzingen zien naar de vier elementen, aarde, lucht, water en vuur. In de gedachtenwereld van Leonardo en in heterodoxe

religieuze kringen waarin hij wellicht geïnteresseerd is geweest, spelen de elementen als bron van alle leven een essentiële rol. De geportretteerde zou dan niemand minder zijn dan de Maagd Maria. Het maakt de opvallende gelijkenis tussen de gezichten van de vrouw en die van verschillende Madonna's van Leonardo begrijpelijker. En het zou verklaren waarom de schilder het werk, dat dan geen opdracht geweest kan zijn, maar zou aansluiten bij zijn persoonlijke religieuze beleving, altijd bij zich hield.

GEPUBLICEERD IN: [KUNST & FILM](#), [MEER KUNSTNIEUWS](#),

[Schilders: Alle Schilders](#)

Schilders Zoeken? Alle Schilders op één website! Vergelijk Schilders.
www.Schilder.SchilderVergelijker.nl

Ads door

Categorieën

[Binnenland \(RSS\)](#)
[Buitenland \(RSS\)](#)
[Economie \(RSS\)](#)
[Wetenschap \(RSS\)](#)
[Sport \(RSS\)](#)
[Cultuur \(RSS\)](#)

Volg NRC

[RSS-feed voor nieuws](#)
[RSS-feed voor Beste van het Web](#)
[Twitter](#)
[Facebook](#)
[iPhone, iPad of Android](#)

Blogs en columns

[Hoofdreducteur \(RSS\)](#)
[Mode \(RSS\)](#)
[Moskou \(RSS\)](#)
[Madrid \(RSS\)](#)
[Parijs \(RSS\)](#)
[Klimaat \(RSS\)](#)
[Recht en Bestuur \(RSS\)](#)
[Cultuur \(RSS\)](#)
[Hebben \(RSS\)](#)
[Thuiskok \(RSS\)](#)
[NRClab \(RSS\)](#)
[Bekijks \(RSS\)](#)
[Marc Chavannes \(RSS\)](#)
[Louise Fresco \(RSS\)](#)
[Bas Heijne \(RSS\)](#)
[Youp van 't Hek \(RSS\)](#)
[Ombudsman \(RSS\)](#)
[ik@nrc.nl \(RSS\)](#)
[Fokke en Sukke](#)

Contact met NRC

[Contact met de klantenservice](#)
[Contact met de redactie](#)
[Contact met de opiniereactie](#)
[Contact via Facebook](#)
[Contact via Twitter](#)

Over NRC

[Neem een krantenabonnement](#)
[Neem een digitaal abonnement](#)
[Adverteer bij NRC Media](#)
[Plaats een familiebericht](#)
[Auteursrecht](#)
[Over de krant](#)
[Colofon](#)
[Privacyverklaring](#)

Voor Abonnees

[Krantenarchief](#)
[Digitale editie](#)

NRC Websites

[nrc.next](#)
[NRC Boeken](#)
[NRC De Week](#)
[NRC Carrière](#)
[NRC Lux webwinkel](#)
[NRC Geboorteregister](#)
[next.lover](#)
[NRC Scrypto](#)
[NRC Treffers](#)
[Makelaarsservice](#)